

Лекція

Загальні уявлення про психодіагностику як науку

Підготувала: викладач
Верховська О.А.

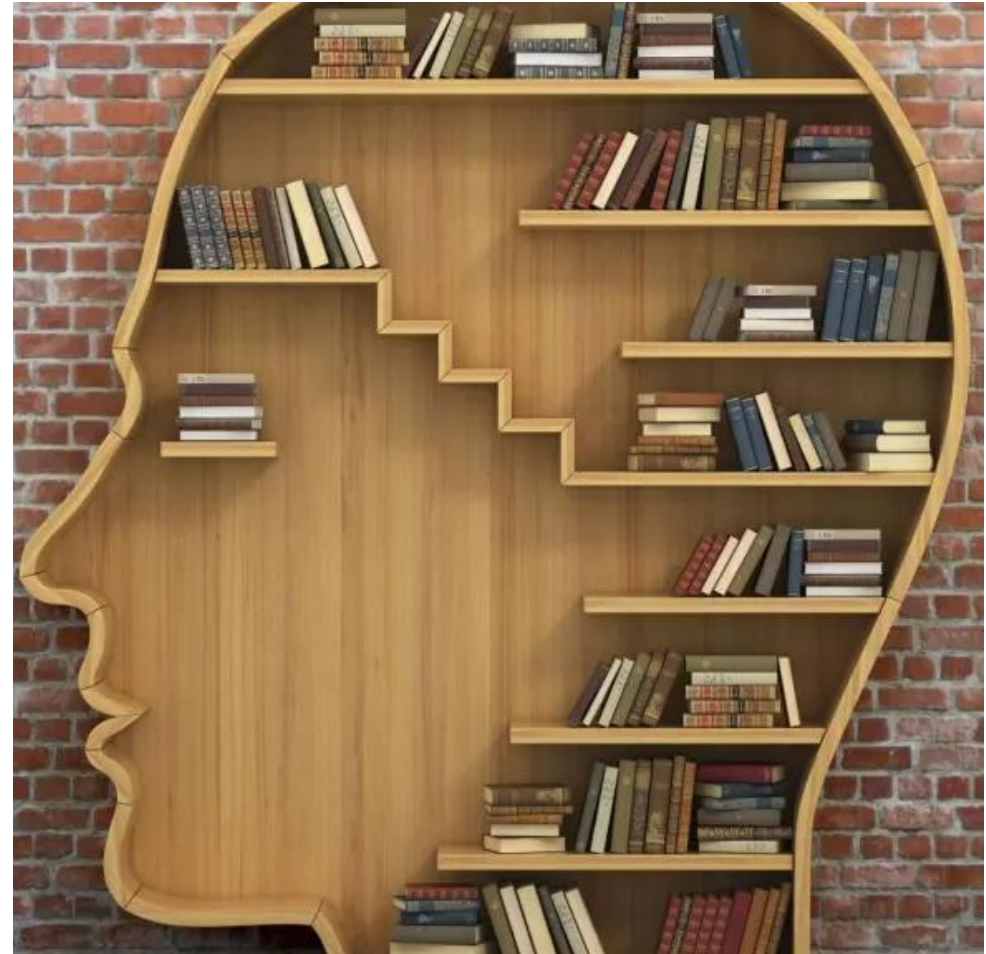
План

1. Предмет, мета, завдання та принципи психодіагностики.
2. Предісторія психодіагностики.
3. Розвиток психодіагностики як науки.
4. Психодіагностика у 20 столітті.
5. Розвиток вітчизняної психодіагностики.

Література:

- Вікова психологія і психодіагностика : підручник / Л. Г. Терещенко. Київ : Слово, 2016. 608 с.
- Галян І.М. Психодіагностика: навч. посіб. / І.М. Галян. – К.: Академвидав, 2011. – 464 с.
- Грінцова О.М., Терещенко Л.А. Дитяча психодіагностика: навчально-методичний посібник. Вінниця: Нілан-ЛТД, 2015. 227 с.
- Методи діагностики психічного розвитку дітей / І. М. Гоян, А. А. Палій // За ред. А.А. Палія. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2014. – 652 с.
- Павелків Р. В. Психодіагностичний інструментарій в умовах дошкільного закладу [текст] : навч. посіб. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 296 с.

Ключові слова:

- психодіагностика, предмет психодіагностики, мета психодіагностики

- опрацювати лекцію;
- скласти психологічний словник з ключових слів теми;
- підготувати презентацію з питань історії дитячої психодіагностики та прикріпити в Moodle.

Питання та завдання для самоконтролю:

- Що вивчає психологічна діагностика?
- Які предмет і завдання психодіагностики?
- Визначте передумови виникнення психодіагностики як науки.
- У чому полягають основні особливості розвитку психодіагностики як науки в різні періоди ХХ ст.?
- У чому полягають особливості застосування тестів в освіті?
- Розкрийте особливості основних етапів розвитку вітчизняної психодіагностики.

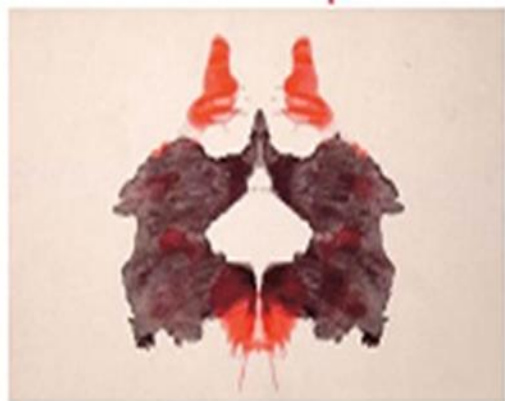

1. Предмет, мета, завдання та принципи психодіагностики.

- В даний час, під терміном "**діагностика**" мають на увазі розпізнавання стану певного об'єкта або системи, шляхом швидкої реєстрації його істотних параметрів і подальшого віднесення до певної діагностичної категорії з метою прогнозу його поведінки та прийняття рішення про можливість впливу на цю поведінку у бажаному напрямку.

- Вперше термін «психодіагностика» був запропоновано у 1921 році відомим швейцарським психіатром Германом Роршахом, якого багато хто знає завдяки його методиці діагностики порушень розвитку особистості «Плями Роршаха».

- **Психодіагностика** (грец. psuche - душа і diagnostikos - здатність розпізнавати) - галузь психологічної науки, що розробляє теорію, принципи, інструменти оцінювання і вимірювання індивідуально-психологічних особливостей особистості, змінні соціального оточення, в якому здійснюється життєдіяльність особистості.

• **Мета сучасної психодіагностики** полягає в тому, щоб фіксувати та описувати в упорядкованому вигляді психологічні відмінності як між людьми, так і між групами людей, об'єднаних за якоюсь ознакою, а також розробка ефективної системи діагностичних методик, що дозволяють вирішувати завдання, які ставить перед психологією суспільство.

Завдання Психодіагностики:

- - визначення природи психічних явищ і можливість їх наукового оцінювання;
- - з'ясування сформованих загальнонаукових підстав для кількісного оцінювання психологічних явищ;
- - узгодження засобів психодіагностики із загальнонауковими, методологічними вимогами;
- - вироблення методичних вимог до різних психодіагностичних засобів;
- - дослідження вірогідності результатів практичної психодіагностики, що включають вимоги до умов проведення психодіагностики, засобів оброблення отриманих результатів і способів їх інтерпретації;
- - обґрунтування основних процедур конструювання і перевірки науковості методів психодіагностики і тестів.

Теоретична психодіагностика спирається на основні принципи психології:

- 1. Принцип відображення** - адекватне відображення навколишнього світу забезпечує людині ефективну регуляцію його діяльності;
 - 2. Принцип розвитку** - орієнтує вивчення умов виникнення психічних явищ, тенденції їх зміни, якісні та кількісні характеристики цих змін;
 - 3. Принцип єдності свідомості та діяльності** - свідомість і психіка формуються в діяльності людини, діяльність одночасно регулюється свідомістю і психікою.
- Ці та інші принципи покладені в основу розробки **психодіагностичних методик** - способів отримання достовірних даних про зміст змінних психічної реальності.

Висновок

Отже, психодіагностика є важливою складовою психологічної науки, своєрідним містком між теорією і практикою. Теоретична складова психодіагностики дає уявлення про сутність досліджуваного явища, його змістові компоненти, а практична - про способи їх виявлення, діагностування. Виокремлення теоретичної і практичної складових є досить умовним, однак така умовність дає змогу детальніше конкретизувати ті завдання, які розв'язує психодіагностика як галузь психологічної науки.

2. Предісторія психодіагностики

- В історії розвитку людства існує давня і багата традиція пізнання психіки людини. Коріння психологічної діагностики та психодіагностичного методу йдуть в глиб століть.
- **Вже з сер. 2-го тис. до н.е. в Давньому Вавилоні проводилися випробування пісцов.**
- **У Стародавньому Єгипті випробування серед тих, хто претендував навчатися мистецтву жреця проводилися іспити.**
- **За багато років до нашої ери в Стародавньому Китаї існувала система тестування здібностей і відбору урядовців.**
- **Суворя система діагностики готовності до навчання в школі існувала у Піфагора (580-500 до н.е.).**

Якщо проаналізувати "минулі" психодіагностичні підходи, то можна побачити цілісний підхід до оцінки людини:

- **1. Людина сприймалася в цілому**, включаючи зовнішній вигляд, особистісні властивості і професійно важливі якості.
- **2. Створення екстремальних ситуацій.** Сучасні психодіагностичні процедури також включають в себе прийоми створення напруженості.
- **3. Тестування мало соціальну спрямованість і ніколи не використовувалося для розваги.** Психодіагностика завжди оперативно реагувала на актуальні потреби суспільства і виступала одним з можливих факторів впливу на суспільне і господарське життя.

3. Розвиток психодіагностики як науки

- Становлення і розвиток як наукової, так і практичної психологічної діагностики відбувається **наприкінці XIX століття**. Цей час асоціюється із **зародженням експериментального диференційно-психологічного вивчення людини**, яке складалося під впливом запитів і потреб практики.
- (Теодор Густав Фехнер, Вільгельма Вундт, Ф. Гальтон , Фішер, Спірмен, Альфред Біне).
 - Хоча історія психологічної діагностики налічує досить тривалий термін, термін "**психодіагностика**" з'явився лише на початку XX століття. Його поява і поширення пов'язане з ім'ям швейцарського психолога, вченого і лікаря Германа **Роршаха** (1884- 1922). У **1921 році** вийшла в світ його книга під назвою "**Психодіагностика**". Монографія була присвячена можливості розпізнання психічних відхилень за допомогою інтерпретації чорнильних плям.

Висновок

Таким чином, психологічна діагностика як самостійна психологічна дисципліна формувалася під впливом різноманітних джерел і психологічних шкіл. Її розвитку, безперечно, сприяли потреби освіти, промисловості, військової справи в більш точних формалізованих оцінках психічних проявів і поведінки особистості.

4. Психодіагностика у ХХ столітті

- У перші десятиліття ХХ століття тести завоювали загальне визнання у вирішенні практичних завдань, у той же час існували як би в стороні від офіційної психологічної науки.
- Для традиційної психології тих років тести були стороннім явищем, можливості вимірювання в психології піддавалися сумніву. Психологічне тестування залишалось прерогативою прикладних напрямів досліджень.
- Потужним стимулом розвитку психодіагностичного інструментарію стала Перша світова війна.

• Середина ХХ століття була ознаменована дискусіями про тести. Стурбованість громадськості дотриманням громадянських прав, особливо права особистості на приватне життя, "підігрівала" деяку підозрілість щодо тестів для оцінки рівня інтелектуального розвитку та особистісних якостей.

5. Розвиток вітчизняної психодіагностики

- **Етап зародження.** Тривав під впливом психодіагностичного буму в Європі та Америці до середини 1930-х років. Пов'язаний з іменами **А. П. Болтунова, Н. Н. Ланге, Г. І. Россолімо, Ф. Е. Робакова.** В Україні публікують свої новаторські дослідження **А. М. Мандирка й М. Ю. Сиркін.** Основна увага в їхніх роботах приділяється теоретичним аспектам прикладної статистики в психологічному тестуванні.
- **Основне досягнення етапу - визнання ідеї стандартизованого вимірювання психічних явищ.**

Етап відродження

- У 50-60-ті роки тестування застосовувалося неофіційно і часто так не називалося. Перелом у ставленні до тестування стався після того, як позитивну думку про науково обгрунтовані методи психологічної діагностики особистості висловили Олексій Миколайович **Леонт'єв** (1903-1979), Олександр Романович **Лурія** (1902- 1977) та Анатолій Олександрович **Смірнов** (1894-1980) у статті «Про діагностичні методи психологічного дослідження школярів» в журналі «Радянська педагогіка» (1969. - № 7).

• З кінця 60-х років починається другий період розвитку вітчизняної психодіагностики. Вона розвивається в **пато-і нейропсихології**, а також в тих областях, де СРСР повинен був зберегти переваги - **авіаційна і космічна медицина, спортивна психологія та ряді інших областей.**

• У **1960-х роках** відбувається відновлення ідей тестування. Велику роль зіграли дослідження під керівництвом **Б. Г. Ананьєва**, психодіагностична діяльність **К. М. Гуревича, В. М. Блейхера, Л. Ф. Бурлачука.**

Етап інтенсивного розвитку

З 1980-х років починається подолання відставання відчизняної психодіагностики. Напрямок та темп розвитку визначали дослідження **О. О. Бодалева, К. М. Гуревича, В.М. Дружиніна, Е. О Клімова, А. Є. Личко, В.М. Мельникова, Є.С. Романової, Л. М. Собчик, О. Є. Соколової, В. В. Століна, О. Г. Шмельова, Л. Т. Ямпільського.**

- У 1990-х роках попит на психологічні тести істотно зріс у зв'язку з масовим характером професії психолога.

